

Välittämisen osoittaminen ja lämpimän pedagogisen suhteen rakentaminen koulun arjessa

Mitä haasteita välittämisen osoittamiseen ja pedagogisen suhteen rakentamiseen liittyy?

Tutkimusten mukaan monet oppilaat kokevat suhteensa opettajaan etäiseksi ja heidän välisensä vuorovaikutuksen asiakeskeiseksi (esim. Harinen & Halme, 2012, 66–68). Monet oppilaat toivovat opettajiltaan yhä enemmän välittäviä kohtaamisia koulun arjessa (esim. Jeffrey ym., 2013). Useat tekijät voivat haastaa lämpimän pedagogisen suhteen rakentamista. Suurten luokkakokojen, kouluarjen hektisyyden, oppimistulosten saavuttamisen paineen sekä tuloksellisuutta korostavan ilmapiirin vuoksi opettajan ja oppilaan välisille kohtaamisille jää usein vähemmän aikaa (esim. O'Connor, 2006).

Ulkoisten tekijöiden lisäksi myös opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus vaikuttaa pedagogiseen suhteeseen (esim. Jeffrey ym., 2013; Muhonen ym., 2016). Tutkimusten mukaan esimerkiksi oppilaan haastava käyttäytyminen sekä tuentarve sosio-emotionaalisissa taidoissa voivat haastaa suhteen rakentamista (Eisenhower, Baker & Blacer, 2007; Murray & Greenberg, 2001). Vaikeat vuorovaikutustilanteet sekä yhteisymmärryksen puute voivat herättää opettajassa ristiriitaisia ja kielteisiä tunteita (Hargreaves, 2000, 814; Muhonen ym., 2016, 113, 119). Pedagogisen suhteen rakentaminen vaatii opettajalta vahvaa vuorovaikutukseen sitoutumista, mikä voi lisätä esimerkiksi opettajan työn emotionaalista kuormittavuutta sekä riittämättömyyden tunnetta (Hargreaves, 2000, 813–814; O'Connor, 2006).

Miksi lämpimän pedagogisen suhteen rakentaminen tavoitteellisesti on kuitenkin tärkeää?

Lämmin pedagoginen suhde on erityisen tärkeä oppilaan kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisen kannalta. Opettajan ja oppilaan välisen vuorovaikutuksen avulla rakentuva suhde muodostaa perustan kaikelle opetus- ja kasvatustyölle. Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että lämmin pedagoginen suhde lisää oppilaan kouluviihtyvyyttä (esim. Huhtamäki ym., 2017; Leskisenoja, 2016) sekä sitoutumista koulunkäyntiä kohtaan (esim. Jeffrey ym., 2013; Muhonen ym., 2016). Lisäksi se vaikuttaa myönteisesti oppilaan kognitiivisten ja sosio-emotionaalisten taitojen kehittymiseen. Tutkimusten mukaan lämmin pedagoginen suhde tukee esimerkiksi oppilaan lukemisen ja matematiikan perusvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä. Myönteinen suhde tukee myös oppilaan tunne-elämän kehittymistä ja vertaissuhteiden rakentumista. (esim. Pakarinen ym.,

2017; Pianta ym., 2008.) Kaiken kaikkiaan lämmin pedagoginen suhde on merkittävä oppilaan pedagogisen hyvinvoinnin kannalta. Pedagoginen hyvinvointi merkitsee ennen kaikkea oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia kouluarjen vuorovaikutustilanteissa ja sosiaalisissa suhteissa (Haring ym., 2010, 17).

Suhteen rakentamisen merkitys korostuu erityisesti silloin, kun oppilasryhmä on opettajalle uusi. Tällöin opettajan on tärkeää käyttää tavoitteellisesti aikaa oppilaisiinsa tutustumiseen. Suhteen rakentamisen merkitys korostuu myös alakoulun ensimmäisillä luokilla, sillä opettajan ja oppilaan välinen suhde vaikuttaa onnistuneisiin siirtymiin erilaisissa nivelvaiheissa. (Saloviita, 2014, 62–63.) Lämmin pedagoginen suhde luo perustan oppilaan turvalliselle koulupolulle ja toimii ikään kuin suojaavana tekijänä alakoulun aikana ylemmille luokille saakka (Hamre & Pianta, 2001). Vaikka suhteen tavoitteellisen rakentamisen merkitys korostuu erityisesti edellä mainituissa tilanteissa, opettajan on tärkeää pyrkiä rakentamaan ja ylläpitämään lämmintä suhdetta oppilaisiinsa jatkuvasti (Jeffrey ym., 2013; Muhonen ym., 2016). Tutkimusten mukaan sillä on paitsi myönteisiä vaikutuksia oppilaiden pedagogiseen hyvinvointiin, myös opettajan kokemaan työn mielekkyyteen ja työssä jaksamiseen (O'Connor, 2006).

Miten opettaja voi vaikuttaa lämpimän pedagogisen suhteen rakentamiseen omalla toiminnallaan?

Useat tekijät vaikuttavat lämpimän pedagogisen suhteen rakentamiseen ja ylläpitämiseen alakoulussa. Pedagoginen suhde rakentuu erilaisten vuorovaikutustilanteiden myötä esimerkiksi oppitunneilla, välitunneilla tai vaikka yhteisten kouluruokailujen aikana. Suhteen rakentamisessa on keskeistä, että opettajan ja oppilaan väliset myönteiset kohtaamiset toistuvat säännöllisesti. Päivittäiset lyhyetkin kohtaamiset opettajan ja oppilaan välillä ovat merkittäviä lämpimän suhteen muodostumisen kannalta. (Jeffrey ym., 2013; Muhonen ym., 2016; Virta & Lintunen, 2012.)

Koska opettajalla on vastuu ja velvollisuus tukea oppilaan kasvua ja oppimista, pedagoginen suhde voidaan nähdä luonteeltaan epäsymmetrisenä. Vaikka suhteen rakentuminen edellyttää vastavuoroisuutta opettajan ja oppilaan välisessä vuorovaikutuksessa, opettajalla on suurempi vastuu rakentaa suhdetta ja vastata oppilaan tarpeisiin. Epäsymmetrisyyden vuoksi opettajan pedagoginen toiminta edellyttää sensitiivisyyttä sekä oppilaasta huolehtimista ja välittämistä. Suhteen osapuolten erilaisista tehtävistä huolimatta pedagogiseen suhteeseen kuuluu keskeisesti myös henkilökohtaiselle suhteelle ominaisia piirteitä. (Määttä & Uusiautti, 2013; Virta & Lintunen, 2012.)

Opettajan ja jokaisen oppilaan välille rakentuu oma ainutlaatuinen ja henkilökohtainen suhteensa. Koulupäivien aikana opettaja kuitenkin rakentaa suhdetta yksittäisten oppilaiden lisäksi koko oppilasryhmään. Opettajan tulee huomioida jatkuvasti sekä yksilöiden että ryhmän tarpeita. Siksi opettajan on tärkeää olla johdonmukainen ja tasapuolinen omassa toiminnassaan. (Määttä & Uusiautti, 2013, 114; Virta & Lintunen, 2012.)

Opettajan ja oppilaan välinen luottamus, vuorovaikutuksen vastavuoroisuus sekä välittämisen säännöllinen osoittaminen luovat perustan lämpimän pedagogisen suhteen rakentamiselle (O'Connor, 2006; Saloviita, 2014, 59). Kaiken kaikkiaan opettaja voi vaikuttaa suhteen rakentamiseen tarkoi-

tuksenmukaisesti ja tavoitteellisesti omalla *pedagogisella toiminnallaan*. *Opettajan pedagoginen ajattelu* vaikuttaa keskeisesti suhteen rakentamiseen. (Syrjäläinen ym., 2004.) Pedagoginen toiminta ja ajattelu merkitsevät seuraavia asioita:

- 1) **Pedagoginen toiminta:** opettajan vuorovaikutus; opettajan tapa kohdata oppilaat erilaisissa vuorovaikutustilanteissa; opettajan käytänteet ja toimintatavat; käytetyt työtavat
- 2) **Pedagoginen ajattelu:** opettajan välittävä suhtautuminen oppilaita kohtaan; pedagogisen toiminnan suunnitteleminen, toteuttaminen ja arvioiminen; oman pedagogisen toiminnan ja ajattelun reflektointi sekä kriittinen tarkasteleminen. (Jeffrey ym., 2013; Leskisenoja, 2016, 100–101; O’Connor, 2006.)

Millainen vuorovaikutus on tärkeää lämpimän pedagogisen suhteen rakentamisessa?

Tutkijoiden mukaan erityisesti opettajan tapa olla vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa vaikuttaa heidän välisiin kohtaamisiin ja tätä kautta suhteen rakentamiseen (Hamre ym., 2013; Pianta & Hamre, 2009). Hamren ym. (2013) mukaan opettajan vuorovaikutuksen laatua voidaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta. Näitä ovat:

- 1) **Ohjauksellinen vuorovaikutus** (esim. myönteisen palautteen antaminen oppilaalle tämän suoriutumisesta oppimistilanteissa)
- 2) **Luokkatoimintaa organisoiva vuorovaikutus** (esim. oppilaan haastavan käyttäytymisen myönteinen uudelleenohjaaminen)
- 3) **Emotionaalinen vuorovaikutus** (esim. oppilaan tunteiden huomioiminen yhteisissä keskusteluissa)

Kaikki yllä mainitut vuorovaikutuksen muodot vaikuttavat osaltaan lämpimän pedagogisen suhteen rakentamiseen (Hamre ym., 2013, 463–464). Vuorovaikutuksen näkökulmasta on tärkeää, *mitä* opettaja *sanoo* ja *miten hän sen sanoo* tai *miten hän toimii* oppilaita kohdatessaan. Näitä voidaan kuvata käsittein *sanallinen* ja *sanaton vuorovaikutus*. Vaikka kaikki Hamren ym. (2013) määrittämät vuorovaikutuksen muodot ovat oleellisia opettajan toiminnassa koulupäivien aikana, niistä erityisesti emotionaalisella vuorovaikutuksella on tärkeä rooli henkilökohtaisen pedagogisen suhteen rakentamisessa (Hamre ym., 2013; Leskisenoja, 2016; Raczynski & Horne, 2015). Tutkijat korostavat, etteivät myönteinen ohjauksellinen ja luokkatoimintaa organisoiva vuorovaikutus riitä, vaan pedagogisen suhteen muodostumiseen kuuluu olennaisena myös emotionaalinen vuorovaikutus (Jeffrey ym., 2013, 100; Leskisenoja, 2016, 114, 188; Virta & Lintunen, 2012, 35–36).

Seuraavissa osioissa esitellään sellaisia pedagogisen toiminnan muotoja, sekä opettajan vuorovaikutuksen että käytettävien työtapojen osalta, jotka tukevat välittämisen osoittamista sekä lämpimän pedagogisen suhteen rakentamista koulun arjessa.

Pedagoginen toiminta – välittävä vuorovaikutus

Opettajan välittävä vuorovaikutus merkitsee lämmintä pedagogista suhdetta rakentavaa sanallista ja sanatonta vuorovaikutusta, joka ilmenee opettajan ja oppilaiden välisissä kohtaamisissa (Kuvio 1). Sekä opettajan sanallinen ja sanaton vuorovaikutus voivat osoittaa välittämistä. Seuraavaan kuvioon on koottu ne välittävän vuorovaikutuksen ilmenemisen muodot, jotka ovat tärkeitä opettajan rakentaessa emotionaalinen ja henkilökohtainen suhde oppilaisiinsa.

Kuvio 1. Välittävä sanallinen ja sanaton vuorovaikutus (Makkonen, 2020)

Opettajan sanallinen vuorovaikutus sisältään sen, mitä opettaja puhuu oppilailleen. Opettajan käyttämät sanat ja ilmaukset voivat osoittaa erilaisia merkityksiä, kuten kiinnostuneisuutta oppilasta kohtaan sekä halua kuunnella tätä. Sanaton vuorovaikutus tukee ja täydentää sanallista vuorovaikutusta. Se merkitsee keholla ja tilalla viestimistä, jolloin opettajan ja oppilaan välisissä kohtaamisissa korostuu opettajan olemus sekä vuorovaikutuksen kokonaisvaltaisuus. Vuorovaikutuksessa korostuu sekä sanallisten että sanattomien viestien yhdenmukaisuus. (esim. Kauppila, 2005, 19–20, 33; Teven & Hanson, 2004.) Esimerkiksi oppilasta lohduttaessaan opettajan myötätuntoinen äänensävy tukee hänen rohkaisevia sanojaan oppilaalle (Raczynski & Horne, 2015, 389–393). Sanattomalla vuorovaikutuksella on erityinen rooli välittämisen osoittamisessa (esim. Louhela, 2012, 124). Tärkeitä sanattoman välittävän vuorovaikutuksen muotoja ovat esimerkiksi seuraavat:

- a) **Tavoitteenmukainen tilan käyttäminen** (esim. monipuolinen tilan käyttäminen luokkahuoneessa; vastassa oleminen oppilaiden saapuessa oppitunneille; oppilaan lähelle asettuminen tätä auttaessa; oppilaan vierelle tai korkeudelle asettuminen)
- b) **Myönteisten kehoviestien hyödyntäminen**: ilmeet, eleet ja kehon asennot (esim. hymyileminen; lempeä ja rauhallinen ilme; hienovarainen kosketus oppilasta lohduttaessa; oppilasta kohden nojautuminen ja nyökkääminen tätä kuunnellessa; liioitellut eleet esim. draaman roolityöskentelyssä)
- c) **Tavoitteenmukainen äänen käyttäminen**: äänen intensiteetti, äänensävy sekä tunneilmaisu (esim. tilan antaminen oppilaalle kertoa omista kokemuksistaan; rauhallinen puhetahti; ystävällinen, iloinen, innostunut ja myötätuntoinen äänensävy)

d) **Katseen kohdistaminen oppilaaseen** (esim. katsekontakti oppilaan kanssa tämän kanssa keskusteltaessa) (Neil & Caswell, 2005; Dickinson & Neelands, 2006; Teven & Hanson, 2004.)

Sanallisten ja sanattomien viestien yhdenmukaisuuden lisäksi on olennaista, että opettaja pyrkii mukauttamaan vuorovaikutustaan sensitiivisesti tilanteeseen sopivaksi. Lisäksi opettajan on hyvä hyödyntää oppilaantuntemustaan vuorovaikutustilanteissa oppilaiden kanssa. Opettajan tulisi tulkita koko oppilasryhmän vuorovaikutusilmapiiriä sekä yksittäisten oppilaiden tarpeita ja tunteita. Opettajien on hyvä arvioida, milloin ja millaista huomiota sekä tukea kukin oppilas tarvitsee. Jokainen oppilas kaipaa opettajan emotionaalista tukea ja läheisyyttä eri tavoin. (Määttä & Uusiautti, 2013, 114; Louhela, 2012, 96, 111.)

Emotionaalisen ja henkilökohtaisen suhteen rakentamiseksi opettajan on tärkeää keskustella oppilaidensa kanssa niin oppitunneilla kuin muunkin koulupäivän toiminnan aikana (Jeffrey ym., 2013). Seuraavaan taulukkoon (Taulukko 1) on koottu esimerkkejä sanallisen vuorovaikutuksen tavoista, joilla opettaja voi osoittaa välittämistä oppilailleen koulun arjessa.

Taulukko 1. Esimerkkejä opettajan sanallisesta välittävästä vuorovaikutuksesta koulun arjessa

	Sanallinen välittävä vuorovaikutus (Esimerkkejä)
Oppilaan ajatusten ja kokemusten huomioiminen	<ul style="list-style-type: none"> -Oppilaalle tärkeistä ja ajankohtaisista aiheista keskusteleminen (esim. viikonlopun ja vapaa-ajan tapahtumat, perhe ja ystävät, harrastukset ja mielenkiinnonkohteet) -Oppilaan vastausten kommentoiminen ja lisäkysymysten esittäminen -Opettajan omien ajatusten ja kokemusten jakaminen ja niistä kertominen -Koulupäivän erilaisista tapahtumista keskusteleminen (esim. välitunnit, ruokailu ja retket) -Oppilaan näkökulman huomioiminen (esim. oppilaan ideaan tarttuminen oppitunnilla) -Yhteinen iloitseminen ja huumorin käyttäminen
Oppilaan aktiivinen kuunteleminen	<ul style="list-style-type: none"> -Oppilaan auttaminen ja rohkaiseminen erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa oppilas kokee voimakkaita tunteita (esim. jännittyneisyys, turhautuneisuus ja surullisuus) tai kohtaa haasteita ja tarvitsee tukea (esim. vertaissuhteissa tai työskentelyn aikana) -Oppilaan kuunteleminen yhteisten keskustelujen aikana -Oppilaan vastausten kommentoiminen ja lisäkysymysten esittäminen -Yhteinen iloitseminen ja huumorin käyttäminen
Oppilaan kannustaminen ja kehuminen	<ul style="list-style-type: none"> -Oppilaan kannustaminen myös sellaisissa tilanteissa, jotka eivät liity kognitiivisten tai oppisisältöjen tavoitteiden saavuttamiseen (esim. sosio-emotionaalisten taitojen käyttäminen) -Oppilaiden tasapuolinen kannustaminen ja kehuminen -Sellaisten oppilaiden tietoinen kehuminen, jotka kohtaavat haasteita kognitiivisten ja oppisisältöjen tavoitteiden saavuttamisessa
Empatian ja sensitiivisyyden	<ul style="list-style-type: none"> -Oppilaan auttaminen, lohduttaminen ja rohkaiseminen erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa oppilas kokee voimakkaita tunteita (esim. jännittyneisyys,

osoittaminen oppilaalle	turhautuneisuus ja surullisuus) tai kohtaa haasteita ja tarvitsee tukea (esim. vertaissuhteissa tai työskentelyn aikana) -Vuorovaikutuksen mukauttaminen sensitiivisesti tilanteeseen sopivaksi -Oppilaan vastausten kommentoiminen ja lisäkysymysten esittäminen -Tunteiden sanoittaminen oppilaalle
--------------------------------	--

Pedagoginen toiminta – käytetyt työtavat

Opettajan pedagogiseen toimintaan kuuluvat vuorovaikutuksen lisäksi ne toiminta- ja työtavat, joita hän käyttää opetuksessaan. Koska oppilaisiin tutustumiseen ja suhteen rakentamiseen kannattaa varata tavoitteellisesti aikaa muun koulutyön ohessa, opettaja voi hyödyntää oppitunneillaan sellaisia työtapoja, jotka mahdollistavat monipuoliset kohtaamiset oppilaidensa kanssa (Taulukko 2). Opettajan välittävää vuorovaikutusta tukevat työtavat mahdollistavat esimerkiksi kuulumisten vaihtamista ja omien tärkeiden asioiden jakamista.

Taulukko 2. Opettajan välittävää vuorovaikutusta tukevat työtavat ja niiden mahdollisuuksia

	Välittävää vuorovaikutusta tukevien työtapojen mahdollisuuksia (Esimerkkejä)
Siirtymät oppitunnille, työskentelyyn ja välitunnille	<p>-Siirtymät oppitunnille:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opettaja voi olla oppilaita vastassa oppituntien alussa, jolloin oppilaiden on helppo lähestyä opettajaa ja jakaa tälle omia asioitaan • opettaja voi tervehtiä oppilaita oppituntien alussa, mikä mahdollistaa henkilökohtaisen kohtaamisen • opettaja ja oppilaat voivat keskustella koulun ulkopuolisesta elämästä sekä tulevien oppituntien ja koulupäivien tapahtumista • opettaja voi tarkkailla ilmapiiriä sensitiivisesti oppilaiden saapuessa luokkaan ja esimerkiksi tarvittaessa selvittää oppilaiden välisiä ristiriitoja <p>-Siirtymät työskentelyyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selkeä ohjeistaminen seuraavaan työskentelymuotoon mahdollistaa yksittäisten oppilaiden kanssa keskustelemisen ja auttamisen muiden siirtyessä työskentelyyn <p>-Siirtymät oppitunnilta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opettaja voi tarvittaessa jäädä luokkaan keskustelemaan yksittäisten oppilaiden kanssa • opettaja voi osoittaa joustavuutta ja sensitiivisyyttä järjestämällä aikaa oppilailleen myös oppituntien ulkopuolella
Oppilaslähtöiset työtavat	<p>Oppilaslähtöiset työtavat, joissa oppilaat voivat toteuttaa itseään, keksiä erilaisia ratkaisuita ja toteutuksia sekä hyödyntää mielikuvitustaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • opettaja voi kannustaa ja kehua oppilaita heidän työskentelystään sekä kekseliäistä ratkaisuistaan

	<ul style="list-style-type: none"> • opettajan on mahdollista kehua kaikkia oppilaitaan tasapuolisesti ja osoittaa kehuja myös oppilaille, jotka kokevat haasteita työskentelyssä • opettaja voi rohkaista oppilaita, jotka kokevat jännittämistä tai epävarmuutta työskentelyssä • opettajan on mahdollista huomioida oppilaille tärkeitä ja ajankohtaisia asioita opetuksessa • opettaja voi huomioida oppilaiden näkökulmia kuten erilaisia ideoita työskentelyn toteuttamisesta • opettajan voi huomioida oppilaiden mielipiteitä • ryhmätyöskentely tukee opettajan mahdollisuutta liikkua luokassa aktiivisesti ja keskustella oppilaiden kanssa • opettajan kokonaisvaltainen läsnäolo ja innostuneet ilmeet ja eleet motivoivat myös oppilaita • opettaja voi olla työskentelyssä osana ryhmää, mikä poikkeaa perinteisestä luokkahuonevuorovaikutuksesta
Koko luokan yhteiset keskustelut	<ul style="list-style-type: none"> • yhteiset keskustelut mahdollistavat kuulumisten vaihtamisen, mikä luo myönteistä ja turvallista ilmapiiriä • opettaja voi kysyä oppilaiden kuulumisia, kommentoida oppilaiden vastauksia ja esittää oppilaille lisäkysymyksiä • opettaja voi tutustua oppilaisiinsa henkilökohtaisemmin • opettaja ja oppilaan voivat iloita onnistumisista yhdessä ja esimerkiksi vitsailla työskentelyn aikana • opettaja voi huomioida oppilaita tasapuolisesti keskustelemalla useiden eri oppilaiden kanssa • opettajan oppilaantuntemus lisääntyy ja hän voi hyödyntää näitä oppilaille tärkeitä ja ajankohtaisia asioita opetuksessaan yhteiset keskustelut lisäävät opettajan ja oppilaiden välistä luottamusta
Oppilaiden itsenäinen työskentely	<ul style="list-style-type: none"> • oppilaiden työskennellessä itsenäisesti omien tehtävien ääressä opettaja voi liikkua luokassa monipuolisesti ja keskustella yksittäisten oppilaiden kanssa • opettajan kiertäessä luokassa oppilaat voivat tehdä aloitteen esimerkiksi pyytämällä opettajan luokseen viittaamalla • opettaja voi keskustella oppilaan kanssa kahdenkeskisesti tälle henkilökohtaisista asioista esimerkiksi kuiskaamalla • opettajan on mahdollista kehua ja kannustaa oppilaita sekä huomioida heitä tasapuolisesti

Pohdintakysymyksiä

Pohdi omaa ammatillista suhdettasi oppilaisiisi seuraavien kysymysten avulla. Voit hyödyntää pohdinnoissa oheista tekstiä ja taulukoita 1. ja 2.

- Miten sinä osoitat välittämistäsi omille oppilaillesi koulun arjessa?
- Millä keinoilla pyrit rakentamaan lämmintä pedagogista suhdetta oppilaisiisi?
- Mikä on sinulle tärkeää päivittäisissä kohtaamisissa oppilaiden kanssa?
- Millaiseksi koet suhteesi oppilaisiisi? Onko yksittäisten oppilaiden ja sinun välisissä suhteissa eroja? Mistä nämä erot mahdollisesti johtuvat?
- Miten ajattelet oppilaidesi kokevan suhteensa sinuun?
- Miten pyrit tasapuolisuuteen kohtaamisissa oppilaiden kanssa koulupäivien aikana?
- Kuinka paljon haluat jakaa omia henkilökohtaisia asioita oppilaillesi kanssa? Missä on raja, joka menee tällaisissa asioissa?
- Tekevätkö kaikki oppilaasi aloitteita vuorovaikutuksessa (esim. tulevatko he jakamaan sinulle ajatuksiaan ja kokemuksiaan)? Miten pyrit huomioimaan sellaiset oppilaat, jotka eivät lähesty sinua usein tai tee itse aloitetta?
- Millaisia käytänteitä ja toimintatapoja sinulla on koulupäivien tai oppituntien aikana, joiden avulla pyrit lisäämään oppilaantuntemustani? (esim. kuulumisten kysyminen, oppilaisiin tutustuminen)
- Millaisia työtapoja käytät oppitunneillasi tukeaksesi emotionaalisen ja henkilökohtaisen suhteen rakentamista oppilaisiisi?

Lähteet

- Dickinson, R., Neelands, J. & Shelton Primary School. (2006). *Improve your primary school through drama*. New York: David Fulton Publishers.
- Eisenhower, A. S., Baker, B. L. & Blacher, J. (2007). Early student-teacher relationships of children with and without intellectual disability: Contributions of behavioral, social, and self-regulatory competence. *Journal of School Psychology, 45*, 363–383.
- Hamre, B. K. & Pianta, R. C. (2001). Early teacher–child relationships and the trajectory of children’s school outcomes through eighth grade. *Child Development, 72*(2), 625–638.
- Hamre, B. K., Pianta R. C., Downer, J. T., Decoster, J., Jones. S., Brown, J., ... Hamagami, A. (2013). Teaching through interactions: Testing a developmental framework of effective teaching in over 4,000 classrooms. *Elementary School Journal, 113*, 461–487.
- Hargreaves, A. (2000). Mixed emotions: Teachers’ perceptions of their interactions with students. *Teaching and Teacher Education, 16*(8), 811–826.
- Harinen P, & Halme, J. (2012). *Hyvä, paha koulu. Kouluhyvinvointia hakemassa*. Suomen UNICEF.
- Huhtamäki, E., Holma, H., Nokelainen, P., & Kumpulainen, K. (2017). Otos iloa – lasten näkökulmia iloa tuottavista peruskoulun oppimisympäristöistä. *Kasvatus, 48*(4), 336–352.
- Jeffrey, A. J., Auger, R. W. & Pepperell, J. L. (2013). “If we’re in trouble they’re always there.” A qualitative study of teacher-student caring. *The Elementary School Journal, 114*(1), 100–116.
- Kauppila, R. (2005). *Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Leskisenoja, E. (2016). *Vuosi koulua, vuosi iloa. PERMA-teoriaan pohjautuvat luokkakäytänteet kouluilon edistäjinä*. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Louhela, V. (2012). *Kuulluksi tulemisen pedagogiikka kaikille yhteisessä koululiikunnassa*. Väitöskirja. Oulu: Oulun yliopisto.
- Makkonen, H. (2020). *Luokanopettajan välittävä vuorovaikutus alkuopetuksen oppitunneilla. Tavoitteena lämpimän pedagogisen suhteen rakentaminen alakoulussa*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Muhonen, H., Vasalampi, K., Poikkeus, A.-M., Rasku-Puttonen, H. & Lerkkanen, M.-K. (2016). Lämmin opettaja-oppilassuhde edistää kouluun sitoutumista. *Kasvatus*, 47(2), 112–124.
- Murray, C. & Greenberg, M. T. (2001). Relationships with teachers and bonds with school: social emotional adjustment correlates for children with and without disabilities. *Psychology in the Schools*, 38(1), 25–41.
- Määttä, K. & Uusiautti, S. (2013). Love-based leadership in early childhood education. *Journal of Education Culture and Society*, 1, 109–120.
- Neil, S. & Caswell, C. (2005). *Body language for competent teachers*. London: Routledge.
- O'Connor, K. E. (2006). "You choose to care": Teachers, emotions and professional identity. *Teaching and teacher education*, 24, 117–126.
- Pakarinen, E., Lerkkanen, M.-K., Poikkeus, A.-M., Salminen, J., Silinskas, G., Siekkinen, M., & Nurmi, J.-E. (2017). Longitudinal associations between teacher-child interactions and academic skills in elementary school. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 52, 191–202.
- Pianta, R. C., Belsky, J., Vandergrift, N., Houts, R. M., & Morrison, F. J. (2008). Classroom effects on children's achievement trajectories in elementary school. *American Educational Research Journal*, 45, 365–397.
- Raczynski, K. A., & Horne, A. M. (2015). Communication and interpersonal skills in classroom management: How to provide the educational experiences students need and deserve. Teoksessa E. T. Edmund & E. J. Sabornie (toim.) *Handbook of classroom management* (2. painos, pp. 387–408). New York: Routledge.
- Saloviita, T. (2014). *Työrauha luokkaan* (3., uudistettu painos.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Syrjäläinen, E. & Jyrhämä, R. & Haverinen, L. (2004). *Praktikumikäsikirja*. Helsinki: Helsingin yliopisto, soveltavan kasvatustieteen laitos.
- Teven, J. J. & Hanson, T. L. (2004). The impact of teacher immediacy and perceived caring on teacher competence and trustworthiness. *Communication Quarterly*, 52(1), 39–53.

Virta, J. & Lintunen, T. (2012). Vuorovaikutustaitojen soveltaminen koulussa nostaa esille opettaja-oppilassuhteen jännitteitä. *Kasvatus*, 43(1), 31–43.